

POSTANOWIENIE

Dnia 16 lutego 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku W. P.

przy uczestnictwie A. P., L. P. i T. D.

o stwierdzenie nabycia spadku po N. R.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 16 lutego 2012 r.,

zażalenia uczestnika postępowania A. P.

na postanowienie Sądu Okręgowego

z dnia 10 listopada 2010 r.,

- 1) odrzuca zażalenie w części dotyczącej punktu 1 (pierwszego);**
- 2) oddala zażalenie w pozostałej części.**

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 10 listopada 2010 r. Sąd Okręgowy – któremu Sąd Rejonowy przekazał do rozpoznania akta sprawy z apelacją uczestnika postępowania A. P. – zmienił postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 1 lutego 2009 r. w ten sposób, że oddalił wniosek o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków apelacji polegających na uzupełnieniu opłaty od apelacji, odrzucił wniosek w pozostałym zakresie (pkt 1a i b) postanowienia) oraz odrzucił apelację uczestnika A. P. z dnia 29 sierpnia 2009 r. (pkt 2 postanowienia) od postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 27 marca 2008 r., sygn. akt 602/05.

Badając warunki formalne apelacji, Sąd Okręgowy przyjął, że postępowanie w przedmiocie przywrócenia terminu do wniesienia apelacji wykraczało poza granice żądania wniosku uczestnika postępowania A. P., gdyż Sąd pierwszej instancji, postanowieniem z dnia 1 lutego 2009 r., przywrócił uczestnikowi termin do wniesienia apelacji od postanowienia wydanego w sprawie 602/05, gdy z osnowy wniosku uczestnika wyraźnie wynikało, iż wnosi on o przywrócenie terminu do uiszczenia opłaty sądowej od wywiedzionej przez jego pełnomocnika apelacji, która została wniesiona w terminie, ale nie została właściwie opłacona. Wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu uczestnik postępowania uiścił brakującą część opłaty od apelacji. Wniosek o przywrócenie terminu spełniał wymagania formalne i został złożony w terminie. Uczestnik postępowania nie wykazał, aby jego pełnomocnik nie ponosił winy za uchybienie terminowi do uzupełnienia braków formalnych apelacji w zakresie należnej opłaty od apelacji. Nie stanowi podstawy do przywrócenia terminu podniesiona przez uczestnika postępowania okoliczność, że w czasie biegu terminu do wniesienia apelacji jego pełnomocnik był chory (po zabiegu operacyjnym), skoro w tym czasie był władny wnieść i opłacić apelację w części.

Postanowienie Sądu Okręgowego zostało zaskarżone w całości przez uczestnika postępowania A. P., który wniósł o jego zmianę i utrzymanie w mocy postanowienia Sądu Rejonowego w przedmiocie przywrócenia uczestnikowi

postępowania A. P. terminu do wniesienia apelacji od postanowienia z dnia 27 marca 2006 r., wydanego w sprawie 602/05 lub o uchylenie w całości zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia Sądowi Okręgowemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Postanowienie zostało zaskarżone zażaleniem w całości. Punkt pierwszy postanowienia zawiera rozstrzygnięcia oddalające wniosek o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków apelacji – polegających na uzupełnieniu opłaty od apelacji – oraz odrzucające wniosek o przywrócenie terminu w pozostałym zakresie. Tego rodzaju rozstrzygnięcia nie są postanowieniami kończącymi postępowanie w sprawie, a wobec tego, zgodnie z art. 394 § 1 k.p.c., nie podlegają zaskarżeniu zażaleniem (por. uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 11 sierpnia 1999 r., I CKN 367/99, OSNC 2000, nr 6, poz. 93 oraz z dnia 4 stycznia 2008 r., III CZP 119/07, OSN-ZD 2008, nr 4, poz. 98). Wobec tego postanowień tych nie można także uznać za postanowienia sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, wymienionych w art. 394¹ § 2 k.p.c. (w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w postępowaniu nieprocesowym), od których przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego, jeżeli zostały wydane w sprawie, w której przysługuje skarga kasacyjna. Zażaleniu podlega jedynie postanowienie sądu będące konsekwencją oddalenia bądź odrzucenia wniosku o przywrócenie terminu do dokonania spóźnionej czynności procesowej, np., tak jak to miało miejsce w rozpoznawanej sprawie, o odrzuceniu apelacji. Z tej przyczyny zażalenie w części dotyczącej rozstrzygnięć zawartych w punkcie pierwszym zaskarżonego postanowienia podlegało odrzuceniu jako niedopuszczalne na podstawie art. 373 k.p.c. w zw. z art. 398²¹, art. 394¹ § 3 i art. 13 § 2 k.p.c.

Odrzucenie zażalenia w części dotyczącej postanowienia o oddaleniu oraz odrzuceniu wniosku o przywrócenie terminu nie oznacza, że zasadność tych rozstrzygnięć sądu pozostaje poza kontrolą. Prawidłowość tych rozstrzygnięć może bowiem być przedmiotem kontroli na wniosek strony w ramach zażalenia wniesionego na postanowienie kończące postępowanie w sprawie – wydanego w następstwie oddalenia lub odrzucenia wniosku o przywrócenie terminu – na

podstawie art. 380 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, sąd drugiej instancji, na wniosek strony, rozpoznaje również te postanowienia sądu pierwszej instancji, które nie podlegały zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miały wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. Przepis ten ma odpowiednie zastosowanie w postępowaniu zażaleniowym, w tym także toczącym się przed Sądem Najwyższym (art. 380 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 394³ § 3 k.p.c.). Zarówno zakres zaskarżenia zażalenia, jego uzasadnienie oraz wnioski jednoznacznie wskazują na to, że uczestnik postępowania wniósł o objęcie kontrolą nie tylko orzeczenia dotyczącego odrzucenia apelacji, ale również – stanowiącego jego przesłankę – rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego odnośnie do jego wniosku o przywrócenie terminu.

Sąd Okręgowy, mimo że tego nie podniesiono w zażaleniu, błędnie przyjął, iż uczestnik postępowania złożył jedynie wniosek o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków apelacji polegających na uzupełnieniu opłaty od apelacji, a nie – jak przyjął to Sąd Rejonowy – wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia spóźnionej apelacji. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje stanowisko, że w przypadku prawidłowo złożonego wniosku o przywrócenie terminu strona dokonuje dwóch czynności procesowych: składa wniosek o przywrócenie terminu i dokonuje spóźnionej czynności procesowej. Wniosek o przywrócenie terminu powinien więc obejmować całą spóźnioną czynność procesową, a nie jedynie jeden z jej elementów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2008 r., V CZ 44/08, OSNC-ZD 2009, B, poz. 55). Wniosek ograniczony wyłącznie do żądania przywrócenia terminu do uiszczenia opłaty od apelacji podlegałaby odrzuceniu, a w konsekwencji również podlegałaby odrzuceniu apelacja złożona wraz z tym wnioskiem. Z tych względów prawidłowe było stanowisko Sądu pierwszej instancji, który rozstrzygnął, zgodnie z wnioskiem uczestnika postępowania, o wniosku dotyczącym przywrócenia terminu do wniesienia apelacji, a nie jedynie o wniosku o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków apelacji polegających na uzupełnieniu opłaty od apelacji.

Mimo tego uchybienia procesowego Sądu Okręgowego zażalenie w części kwestionującej odrzucenie apelacji nie mogło zostać uwzględnione. Sąd Okręgowy odniósł się bowiem merytorycznie do braku istnienia przesłanek określonych w art.

168 § 1 k.p.c. uzasadniających przywrócenie uczestnikowi postępowania terminu do dokonania spóźnionej czynności procesowej w postaci wniesienia apelacji. Apelacja uczestnika postępowania, podlegająca opłacie stałej, została sporządzona i wniesiona przez jego pełnomocnika procesowego adw. M. K. z uchybieniem obowiązku jej należytego opłacenia, co było przyczyną jej prawomocnego odrzucenia. O powyższym przesądził Sąd Okręgowy, który postanowieniem z dnia 15 kwietnia 2009 r., w sprawie 477/09 oddalił zażalenie uczestnika postępowania A. P. na postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 8 maja 2008 r. odrzucające apelację tego uczestnika postępowania na podstawie art. 130² § 3 k.p.c.

Przesłanką przywrócenia terminu do dokonania spóźnionej czynności procesowej jest stwierdzenie braku zawinienia strony w uchybieniu terminu (art. 168 k.p.c.). Podlegało więc ocenie, czy wadliwe opłacenie odrzuconej następnie apelacji nastąpiło z przyczyn niezawinionych przez stronę. Nie ulega wątpliwości, o czym zresztą przesądził Sąd Okręgowy w postanowieniu z dnia 15 kwietnia 2009 r., że apelacja uczestnika postępowania A. P. została sporządzona i wniesiona przez jego pełnomocnika. Przesądza o tym treść apelacji sporządzonej i podpisanej w imieniu uczestnika postępowania przez jego pełnomocnika. Nawet na kopercie, w której nadesłano apelację znajduje się pieczętka kancelarii pełnomocnika uczestnika postępowania. Nie zmienia tej kwalifikacji to, że pełnomocnik uczestnika postępowania – chociażby z przyczyn obiektywnie usprawiedliwionych – posłużył się uczestnikiem postępowania, który miał wysłać do sądu sporządzoną przez pełnomocnika apelację, naklejając na nią właściwą opłatę sądową. Błąd uczestnika postępowania, który uiścił niewłaściwą opłatę od apelacji przed jej wysłaniem do sądu, nie stanowi usprawiedliwionej przyczyny niezachowania terminu dokonania tej czynności procesowej dokonanej przez jego pełnomocnika procesowego.

Bez znaczenia dla oceny zasadności zaskarżonego rozstrzygnięcia pozostają okoliczności wskazane w uzasadnieniu zażalenia, w szczególności fakt wypowiedzenia przez uczestnika postępowania pełnomocnictwa procesowego adw. M. K. i podjęcia dalszych czynności w sprawie już samodzielnie przez uczestnika postępowania. Ocena zasadności wniosku o przywrócenie terminu do dokonania spóźnionej czynności procesowej jest bowiem dokonywana w odniesieniu do

przyczyn, które spowodowały dokonanie z opóźnieniem określonej czynności procesowej, a nie w odniesieniu do późniejszych czynności procesowych. Okoliczności dotyczące ponownie dokonanej czynności procesowej mają znaczenie jedynie dla oceny zachowania przez stronę terminu, o którym mowa w art. 169 § 1 k.p.c., co nie zostało przez Sąd Okręgowy zakwestionowane. Wniosku o przywrócenie terminu nie może także uzasadniać bliżej nawet niesprecyzowany w zażaleniu konflikt interesów między uczestnikiem postępowania a jego pełnomocnikiem. W ramach postępowania o przywrócenie terminu do dokonania spóźnionej czynności procesowej nie może podlegać ponownej kontroli zasadność prawomocnych rozstrzygnięć sądów dotyczących odrzucenia spóźnionej czynności procesowej (odrzucenia apelacji wniesionej przez pełnomocnika uczestnika postępowania). Wcześniejsze prawomocne odrzucenie apelacji z powodu uchybienia terminu do jej wniesienia nie ma żadnego wpływu na ocenę zasadności wniosku o przywrócenie terminu do dokonania spóźnionej czynności procesowej. Przesłanką odrzucenia apelacji wniesionej przez pełnomocnika uczestnika postępowania było bowiem stwierdzenie, że czynność została dokonana po terminie. Ponowne odrzucenie apelacji, wniesionej osobiście przez uczestnika postępowania wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu, opiera się również na stwierdzeniu, że została ona wniesiona po terminie, ale z przyczyn zawinionych przez stronę dokonującą ponownie spóźnionej czynności procesowej, a więc z powodu braku przesłanki określonej w art. 168 § 1 k.p.c. uzasadniającej przywrócenie terminu. Dla oceny zasadności wniosku o przywrócenie terminu do dokonania spóźnionej czynności procesowej bez znaczenia jest okoliczność uchylenia art. 130² § 3 i 4 (w zażaleniu błędnie podaje się art. 130 § 3 i 4 k.p.c.) mocą ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 234, poz. 1571). Nie można również uznać za uzasadnionego zarzutu ograniczenia prawa do obrony uczestnika postępowania przez zaniechanie zwrotu akt do Sądu pierwszej instancji celem rozpoznania wniosku o przywrócenie terminu dla uzupełnienia niezawinionego braku części opłaty od apelacji. Sąd drugiej instancji był władny ocenić, w ramach kontroli dokonywanej na podstawie art. 373 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., zasadność przywrócenia terminu do wniesienia apelacji.

Z tych względów zażalenie podlegało oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴
k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 13 § 2 k.p.c.